

УДК 377.3: 687 (09)

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-201-113-116

ПОПОВА Тетяна Іванівна –
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри харчових технологій,
легкої промисловості і дизайну
Української інженерно-педагогічної академії
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5952-0682>
e-mail: tpopovauipa@gmail.com

НЕЧИПОР Світлана Володимирівна –
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри харчових технологій,
легкої промисловості і дизайну
Української інженерно-педагогічної академії.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3497-9889>
e-mail: nechiporsvetlana@gmail.com

МЕТОДИЧНА РОБОТА, ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В Україні історично склалася потужна система професійно-технічної освіти (ПТО), яка вирішувала проблеми підготовки молоді до професійної діяльності на виробництві. На сьогодні ситуація значно змінилася. По-перше, Україна як незалежна держава вирішує проблему створення національної системи підготовки робітничих кадрів та педагогічного потенціалу системи ПТО на нових управлінських засадах. По-друге, змінилися концептуальні погляди на сутність і роль управління, відносини між суб'єктами освітнього процесу, навчальними закладами та державою, а також зміст і форми підготовки, освітні пріоритети тощо [2, 3].

В результаті склалася досить гостра проблемна ситуація, з одного боку, пов'язана з появою помітних суперечностей між стрімкими темпами світового технічного прогресу у галузі легкої промисловості, а з іншого боку, неперервним зростанням вимог виробництва до якості формування особистісних і професійних якостей працівників, здатних підняти вітчизняне виробництво до світового технологічного рівня.

Отже, соціально-економічні зміни на ринку праці, підвищення суспільних вимог до рівня професіоналізму та конкурентоспроможності майбутнього фахівця спонукають до підвищення рівня компетентності інженерів-педагогів. Вирішенню цієї об'єктивної проблеми повинні сприяти педагогічні дослідження, пов'язані з вдосконаленням процесу підвищення фахового рівня педагогічних кадрів системи ПТО, наприклад, за рахунок ефективної реалізації в професійно-технічних навчальних закладах методичної роботи, головною метою якої є надання реальної, дієвої допомоги педагогічним працівникам у підвищенні рівня їх професіоналізму, майстерності, збільшенню глибини знань у виробничих питаннях, а також розвитку умінь створити необхідний психологічний, діловий та емоційний контакт із учнями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що дослідження різних аспектів організації методичної роботи в професійно-технічних навчальних закладах є актуальною науково-педагогічною проблемою, а саме:

- підходи до визначення щодо сутності поняття методичної роботи розглянуто такими науковцями, як Р.Г. Гільборг, Г.С. Цехмістрова, В.П. Маркелова, Т.А. Дев'ятьярова та ін.

- особливості організації методичної роботи в професійно-технічних навчальних закладах висвітлено в працях Л.Л. Сушенцевої, Л.М. Павловою, М.В. Тимоць, Л. Середенко-Рожко та ін.

У вищезгаданих дослідженнях підкреслюється важливе значення доцільно організованої методичної роботи для удосконалення професійно-педагогічної компетентності інженерів-педагогів, проте напрями реалізації цих завдань є недостатньо висвітленими.

Мета статті полягає у дослідженні сутності та особливостей процесу реалізації методичної роботи, як важливої складової підвищення рівня компетентності педагогічних працівників, виходячи з реалій сьогодення і орієнтуючись на перспективні завдання від чого залежить якість підготовки майбутніх робітників для галузей легкої промисловості.

Методи дослідження: аналізу та синтезу дозволили вивчити педагогічну і навчально-методичну літературу, у якій розкрита сутність організації методичної роботи в професійно-технічних закладах, структурно-функціональний – для дослідження завдань, функцій, структури методичної комісії; систематизації та класифікації – для впорядкування фактичного матеріалу з метою розкриття напрямків діяльності та шляхів її реалізації методичної роботи в ПТНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методична робота в професійно-технічних закладах, на думку дослідників Маркелова В.П., Цехмістрової Г.С. – це цілісна система мір, заходів і

дій, що заснована на досягненнях науки і передовій педагогічній практиці, а також на аналізі труднощів педагогів, і спрямована на підвищення кваліфікації, професійної майстерності кожного викладача і вихователя, на розвиток творчого потенціалу всього педагогічного колективу і, зрештою, досягнення оптимальних результатів в рівні професійної підготовки кожного учня [3].

Л.Л. Сушенцева прийшла до висновку, що методична робота в системі професійно-технічної освіти - це відносно цілісна відкрита динамічна система, функціонування якої спрямоване на підвищення педагогічної майстерності викладачів, майстрів виробничого навчання, вдосконалення їх умінь узагальнювати досвід, методи і прийоми доцільної організації навчального процесу, що дозволяє їм успішно вирішувати завдання підготовки висококваліфікованих фахівців для всіх галузей господарства [6, с.53].

Отже, методична робота, з одного боку, носить переважно індивідуальний характер і є головним напрямком вдосконалення професійної діяльності педагогів, його фундаментом, служить передумовою вдосконалення діяльності педагогічних колективів, а з іншого боку, організовується як система, як діяльність колективу педагогів на базі їх самоосвіти. Її зміст залежить від безлічі обставин і повинен конкретизуватися стосовно того або іншого навчально-виховного простору з урахуванням всього різноманіття його особливостей.

На думку Сушенцевої Л.Л., основною метою методичної роботи в навчальних закладах профтехосвіти є підвищення педагогічної майстерності, методичної кваліфікації педагогів професійно-технічних навчальних закладів без відриву від основного місця роботи. До основних завдань методичної роботи науковець віднесла: забезпечення підготовки робітників високої кваліфікації; виховання у учнів відповідальності та творчого відношення до праці; виховання у учнів культури праці та інших позитивних моральних якостей; сприяння зміцненню матеріальної бази професійного закладу; оперативне впровадження в навчально-виховний процес сучасних досягнень науки і виробництва, передового і виробничого досвіду; створення інформаційно-методичного «банку» даних; впровадження активних форм і методів навчання педагогів [6, с.50].

Виходячи з основних завдань, поставлених перед методичною службою профтехзакладів, виділено наступні шляхи реалізації методичної роботи: удосконалення системи навчально-виховного процесу в ПТНЗ, яке здійснювалося з урахуванням основних принципів професійного навчання, вимог світового технічного прогресу, наукової організації праці, передового педагогічного і виробничого досвіду, на підставі систематичного аналізу знань, умінь і навичок учнів; розвиток і вдосконалення педагогічної і професійної майстерності, методичної кваліфікації педагогічних працівників, їх загальної культури, що здійснюється за рахунок вивчення і впровадження в

навчально-виховний процес нових інформаційних технологій, передового педагогічного і виробничого досвіду, а також розробки авторських методик викладання і організації виробничого навчання; забезпечення єдності вимог і дій всього педагогічного колективу, що базувалася на підставі обговорення нормативно – правової документації, інструкцій, розпоряджень, вивчення навчально-плануючої документації, вирішення загальних питань і проблем колективу.

Крім того, науковцями виведено наступні функції методичної роботи: інформаційно-інструктивна, навчальна функція; надання допомоги педагогам в науковому осмисленні та проектуванні своєї педагогічної діяльності і шляхів вдосконалення; узагальнення і розповсюдження передового педагогічного досвіду [2, 5, 6].

Зазначимо, що відповідальним органом за організацію методичної роботи в ПТНЗ є методична комісія, до складу якої входять: керівники методичних комісій; викладачі-методисти; керівники авторських шкіл передового досвіду; заступники директора з навчально-виховної роботи. Основою методичної роботи в ПТНЗ є циклові комісії, які на своїх засіданнях розглядають питання удосконалення методики викладання, контролю якості навчального процесу, обмінюються досвідом роботи. До завдань циклової комісії, входять: вивчення нормативно-правової та навчально-плануючої документації стосовно ПТНЗ; обговорення складених інженерами-педагогами поурочних планів розподілу навчального матеріалу по заняттям; змісту і порядку проведення контрольних робіт, кваліфікаційних робіт, іспитів та їх підсумків; розгляд складених інженерами-педагогами методичних матеріалів по окремих темах навчальних програм, доповідей, що виносяться на педагогічні читання та конференції; висвітлення питань щодо вдосконалення устаткування і організації роботи навчальних майстерень, лабораторій, навчальних кабінетів для викладання дисциплін швейного профілю; вивчення прогресивного педагогічного досвіду інженерів-педагогів та планування заходів щодо його розповсюдження в колективі [6].

Отже, циклові комісії особливу увагу приділяють самоосвіті педагогічних працівників, їх участі в методичній роботі, а також контролю за результативністю її проведення.

Зміст методичної роботи, з погляду вчених Т.А. Дев'ятьярової, Л.Л. Сушенцевої носить комплексний характер і реалізується через наступні напрямки діяльності: *технологічну* (організація контролю і діагностики педагогічної діяльності викладачів, вивчення і аналіз результатів навчально-виховного процесу); *педагогічну* (надання консультацій, практичної, методичної допомоги викладачам, проведення заходів щодо удосконалення їх майстерності, підвищенню професійної і педагогічної кваліфікації розробка і формування комплексів методичного забезпечення навчального процесу, створення інформаційного банку по педагогіці вищої

школи і передовому досвіду роботи); *управлінську* (створення морально-психологічного клімату в педагогічному колективі, атмосфери довіри, відвертості, цілеспрямованості, доброти, формування ініціативних творчих груп, схильних до впровадження інноваційних змін навчально-виховного процесу, реалізації досягнень передового педагогічного досвіду; проведення оглядів-конкурсів навчально-методичної роботи); *наукову* (організація дослідницької і експериментальної роботи з апробації нових ідей, концепції розвитку училища, організація авторських шкіл педагогів – майстрів професійної діяльності, експериментальних майданчиків для дослідження впровадження нових педагогічних технологій, підготовка і проведення навчально-практичних конференцій [1, 6].

Важливе значення для реалізації методичної роботи в ПТНЗ мають доцільно обрані форми її проведення. В результаті вивчення наукових праць, літературних джерел [4, 5, 6] до колективних форм методичної роботи віднесено: *педагогічні ради* (мета - розгляд діяльності методичних комісій, їх результатів діяльності, а також виявлення найбільш ефективних форм і методів навчання і виховання, організація роботи із створення необхідних засобів навчання, методичних матеріалів та ін.); *інструктивно-методичні наради* проводяться з метою розгляду питань інструкційного характеру, а саме: інформаційно-ознайомлення педагогічного колективу з нормативно-правовими документами; методичні наради – розгляд питань змісту дисципліни, планування навчально-виховної роботи, виховної роботи, виконання виробничих і фінансових планів, вдосконалення матеріально-технічної бази ПТНЗ; звітні наради – розгляд питань методичного вдосконалення процесу навчання і виховання учнів); *конференції (міжпредметні, тематичні, проблемні)* (мета - інформування педагогічного колективу про прогресивний педагогічний і виробничий досвід, обговорюються питання, пов'язані з експериментальними роботами, що проводилися в закладі або дослідженнями в області організації і методики навчання, а також доповіді по окремих питаннях педагогічної теорії і практики, методики та організації виробничого навчання і виховання учнів); *педагогічні читання* (презентація результатів науково-методичної діяльності педагогічного колективу з метою виявлення кращого педагогічного досвіду в межах навчального закладу); *педагогічні виставки* – проводяться з метою демонстрації навчальної документації, методичних розробок, наочних засобів навчання; *семінари* (надання інженерам-педагогам необхідних знань прогресивної технології виробництва; підвищення рівня підготовки по питаннях виробничої педагогіки; обмін досвідом між висококваліфікованими майстрами виробничого навчання і викладачами по питаннях методики вивчення окремих тем навчальних програм з урахуванням застосування досягнень науки, техніки і передового виробничого досвіду. Особливо ефективними є семінари-практикуми, які

організують для вдосконалення методичної підготовки майстрів і викладачів, практичного оволодіння ними технікою педагогічної праці, освоєння раціональних способів виконання трудових прийомів, виробничих, лабораторних робіт і так далі); *школи передового педагогічного досвіду* (висвітлення теоретичних основ досвіду та прогресивних методів роботи висококваліфікованих майстрів виробничого навчання; розгляд прийомів використання нової техніки, сутність тієї або іншої технології. Проводять у наступних формах: відвідування уроків у творчо працюючих викладачів, майстрів; діалогічних бесід педагогів новаторів з колегами, в ході яких обговорюється інноваційний досвід їхньої роботи).

Індивідуальні форми методичної роботи також грають істотну роль в поліпшенні педагогічної майстерності викладачів училища, а саме: *робота керівника училища з педагогами* (проводиться з метою надання ним методичної допомоги, вдосконалення їх педагогічної діяльності), *самоосвіта педагогів* (спрямована на підвищення якості власної професійної підготовки, пошуку і впровадження ефективних шляхів удосконалення навчально-виробничого процесу, розробки заходів для активізації пізнавальної діяльності учнів, удосконалення змісту навчальних програм), *наставництво досвідчених педагогів над молодими* (проводиться з метою прискорення адаптації молодих інженерів-педагогів в навчальному закладі, детальнішого ознайомлення з умовами роботи, оволодіння педагогічним і професійним досвідом своїх наставників), *стажування* (проводиться на штатних робочих місцях підприємства з метою оволодіння інженерами-педагогами сучасною технікою і технологією виробництва, організації праці, прийомів і методів роботи новаторів для подальшого використання в навчально-виховному процесі).

Для організації ефективної методичної роботи вагоме значення має: перспективне і поточне планування навчально-методичної роботи; створення навчально-методичних комплексів з дисциплін і спеціальностей відповідно до вимог щодо рівня підготовки учнів; організація системи підвищення педагогічної майстерності молодих викладачів; забезпеченість навчально-виховного процесу навчально-методичною літературою та нормативною документацією тощо, матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. Таким чином, організація методичної роботи в професійно-технічних навчальних закладах має чітку мету, завдання, функції, напрямки діяльності та шляхи реалізації, доцільний вибір і застосування яких впливають на підвищення рівня компетентності інженера-педагога і, як наслідок, на якість проведення навчально-виховного процесу.

В якості перспективного дослідження доцільним є розгляд організації ефективної структури методичної служби та її підрозділів, що спрямовані на

ефективне здійснення методичної роботи в ПТНЗ.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Дев'ятьорова Т.А. Індивідуалізація методической подготовки будущих инженеров – педагогов швейного профіля: Дис...канд.пед.наук:13.00.02. Харьков, 2001. 257 с.
2. *Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи*: збірник наукових статей / [колектив авторів]; за ред. Кременя В.Г., Ничкало Н.Г. та ін. Київ: Знання України, 2018. 616 с.
3. *Новые технологии обучения: научно – метод. сб. Вып.29.* / за ред. Холод Б.И., Савченко О.Я, Ляшенко О.И., Федяева А.М. и др. Киев: НМЦВО, НМЦСО, 2001. 235 с.
4. Тимоць М.В. Організація методичної роботи в професійно-технічних навчальних закладах: метод. посіб. Львів, 2006. 96 с.
5. Парфенюк З.І. Система методичної роботи з педагогічними кадрами у міжкурсовий період. *Професійно-технічна освіта: інноваційний досвід, перспективи*: наук.-метод. зб. Вип. 5. Запоріжжя. 2008. 221 с.
6. Сушенцева Л.Л. Управление системой методической работы в современном профессионально – техническом училище. Дис...канд.пед.наук:13.00.04. Кривой Рог. 1999. 210 с.

REFERENCES

1. Deviatiarova, T.A. (2001) *Individualizacija metodicheskoy podgotovki budushhih inzhenerov – pedagogov shvejnogo profilja* [Individualization of methodical training of future engineers - teachers of sewing profile]. Kharkov.
2. *Kontseptualni zasady rozvytku osvity doroslykh: svitovi dosvid, ukraïnski realii i perspektivy*: zbirnyk naukovykh statei. (2018) [Conceptual principles of adult education development: world experience, Ukrainian realities and prospects: a collection of scientific articles]. Kyiv.
3. *Novye tehnologii obuchenija: nauchno – metod. sb. Вып.29.* (2001) [New learning technologies: scientific - method. collection. Issue 29]. Kyiv.

4. Tymots, M.V. (2006) *Orhanizatsiia metodychnoi roboty v profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh* [Organization of methodical work in vocational schools]. Lviv.
5. Parfeniuk, Z.I. (2008) *Systema metodychnoi roboty z pedahohichnymy kadramy u mizhkursovyi period.* [The system of methodical work with pedagogical staff in the intercourse period]. Zaporizhzhia.
6. Sushentseva, L.L. (1999) *Upravlenie sistemoy metodycheskoj roboty v sovremenom professional'no – tehnicheskom uchilishhe.* [Management of the system of methodical work in a modern vocational school] Kryvoi Roh.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ПОПОВА Тетяна Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри Харчових технологій, легкої промисловості і дизайну Української інженерно-педагогічної академії.

Наукові інтереси: методика професійного навчання (швейний профіль), дизайн одягу.

НЕЧИПОР Світлана Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри харчових технологій, легкої промисловості і дизайну Української інженерно-педагогічної академії.

Наукові інтереси: методика професійного навчання (швейний профіль), дизайн одягу.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

POPOVA Tetyana Ivanivna – candidate of pedagogical sciences associate, professor of department of food technologies, light industry and design Ukrainian engineer-pedagogical academy.

Circle of research interests: professional training (sewing profile), clothing design.

NECHIPOR Svitlana Volodimirivna – candidate of pedagogical sciences, associate professor of department of food technologies, light industry and design Ukrainian engineer-pedagogical academy.

Circle of research interests: methods of professional training (sewing profile), clothing design.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2021р.